

BAĞIMSIZ TEKNİK MÜŞAVİRLİK ve YAPI DENETİMİ

12.11.2000

Sizinle, Bağımsız Teknik Müşavirlik ve son aylarda gündemdeki yerini koruyan Yapı Denetimi hakkındaki Kanun Hükmündeki Kararname hakkında konuşmak istiyoruz. Öncelikle, acaba Bağımsız Teknik Müşavir kimdir ve nasıl bir kariyer izlenerek Bağımsız Teknik Müşavir olunuyor ?

Kariyerin ilk adımında devletçe kabul edilen bir üniversiteden alınan mühendislik veya mimarlık diplomasına bağlı olarak, TMMOB üyesi olma zorunluluğu var. Yani Türkiye’de geçerli bir mimar veya mühendislik diplomasına sahip olmanız gerekiyor. İkinci adımda uluslararası anlayış içinde Profesyonel/Yetkin Mühendislik kavramı var. Ancak kariyerin bu adımı ülkemizde henüz yasalarla düzenlenmiş değil. Yeni yayınlanan Yapı Denetim Yasası içinde yer alan Uzman Mühendislik kavramı ne yazık ki Profesyonel Mühendisliğe eşdeğer değil. Ancak biz bu açığı, uluslararası Profesyonel Mühendislik tanımlarından aldığımız ölçütleri, kendi içimizde uyguluyoruz. Kariyerin üçüncü basamağında Bağımsız Müşavir Mühendislik yapıyor olmak geliyor. Bunun için;

- a) öncelikle asgari 12 yıldır başarılı bir mesleki geçmişe sahip olmak,
- b) devlet, üniversiteler, vakıflar ya da özel bir menfaat grubu dışında, özel sektörde serbest olarak kendi firmasının sahibi, kilit ortağı, ya da yöneticisi olarak en az 6 yıldır çalışıyor olmak,
- c) uluslararası müşavir mühendislik birliği olan FIDIC’in öngördüğü, kararlarında ve parasal kazançlarında bağımsız olmak,
- d) Mesleki Ahlak Yasası’yla saptanmış kurallara uygun çalışıyor olmak gerekmektedir.

Bu koşullar, bir yandan Bağımsız Teknik Müşavir’in gereklerini oluştururken, aynı zamanda da, Bağımsız Teknik Müşavir’lerin ülkemizdeki mesleki örgütlenmesi olarak Türk Müşavir Mühendis ve Mimarlar Birliği’ne üyelik koşullarını da oluşturmaktadır.

Özellikle ülkemizdeki nitelikli insan ve iş yaşamındaki sıkıntılar düşünüldüğünde, oldukça güç, ancak önemli nitelikler arıyorsunuz. Belli ki, Bağımsız Müşavir Mühendislik, bir ülkedeki işlerin iyi, nitelikli ve ahlaklı yapılması için önemli bir hizmet sunuyor. Acaba Bağımsız Teknik Müşavirlik sektörünün bir ülkedeki konumu ve gelişmişliği, o ülkenin gelişmişlik göstergesi olarak kabul edilebilir mi?

Değerlendirmeniz son derece yerinde; kesinlikle haklısınız. 67 ülkenin bağımsız müşavir mühendislerini çatısı altında toplayan ve birliğimizin de Türkiye’yi temsilen üye olduğu, uluslararası mesleki örgüt Uluslararası Müşavir Mühendisler Federasyonu’nun (FIDIC) araştırmaları, bir ülkedeki Bağımsız Teknik Müşavirlik sektörüyle, ülkenin gelişmişliği arasında doğrudan bir ilişki olduğunu açıkça ortaya koyuyor. Bir ülkedeki gelişmişlik göstergeleriyle, müşavir mühendis-mimar veya müşavir

mühendislik firması sayısı, ciroları ve sermayeleri arasında ciddi bir korelasyon var. Örneğin, ABD'deki müşavir mühendislik sektörü ile ülkemizin ki karşılaştırılırsa, iki ülke nüfusları arasında 5 kat gibi bir farklılık olmasına rağmen, müşavir mühendislik firma sayıları arasında 50 kat ve müşavir mühendis sayıları arasında da 100 kat gibi bir farklılık vardır. Burada dikkati çeken bir diğer nokta ise firma başına düşen müşavir mühendis sayısı. Bu da kurumsallaşmanın ve ölçek ekonomisinin gelişmişlik göstergeleri ile paralellliğini vurguluyor. Tüm bunlar, iki ülke arasındaki gelişmişlik farkı. Bu sonucu da doğal karşılamak gerek, çünkü Bağımsız Müşavir Mühendis-Mimar'ların işi, bir ülkenin kalkınma, gelişme unsurları olan başta alt ve üstyapı olmak üzere, endüstrileşme, şehirleşme, inşaat, enerji, ulaşım, kaynak yönetimi, yapı güvenliği, vb. sorunlarını, teknik ve bilimi kullanarak çözmek.

Ülkemizin sorunlarına çözüm aranırken Bağımsız Müşavir Mühendislik Sektörüne yeterince başvurulmamasının önünde ne gibi engeller var ?

Ülkemizde zaten yeterli kurumsallığa ve ölçeğe ulaşamamış olan müşavir mühendislik sektörü;

a) kamu kurumlarının,

b) üniversitelerin ve vakıf şirketlerinin

c) müteahhitlik ve ürün pazarlama şirketlerinin

yoğun ve rekabeti engelleyici uygulamalarıyla karşı karşıya. Bu sayılanların tümü, belirli amaçlar ve politikalar doğrultusunda, sonuçta bedeli kamu/vergi veren tarafından ödenen veya sübvansede edilen kurumlar. Devlet, artık özelleştirmeye çalıştığı kamu mühendislik şirketleri ve kamu kuruluşları bünyesindeki memur-mühendislik departmanları ile; üniversiteler, giderek yozlaşma eğilimindeki döner sermayeleri ve vakıf şirketleri ile; müteahhitler ve ürün pazarlama şirketleri ise, ana faaliyet alanlarını dolaylı olarak desteklemek amacıyla kurdukları mühendislik şirketleri ile, rekabeti engelliyor ve haksız rekabet yapıyorlar. Bunların, açıkladığımız tanım gereği bağımsız olmamaları, işlerin akılcı ve etkin olarak yapılamamasına neden oluyor, akıl ve bilgi yerine başka tercihler geçerli oluyor. Bunun sonucunda, aslında zarar gören gene toplum ve ülke, yani gene hepimiz. Bilgiye ve deneyime değer verilmemesinin yanında, karşımızdaki en büyük engel, işte bu haksız rekabet ortamı.

Peki, Müşavir Mühendislik sektörü ülkenin halen mevcut ekonomik koşullarıyla başedebiliyor mu?

Hükümetin enflasyonla mücadeledeki en önemli yaptırımı, ülke ekonomisinde lokomotif sektör konumundaki inşaat sektöründeki yatırımları durdurmak olmuştur. İşverenler yatırım planlarını askıya alarak, müteahhitler büyük oranda vasıfsız işgüçlerini bünyeden çıkararak, üreticiler de üretimde kısıntıya giderek bu sürece kısmen uyum sağlayabilmişlerdir. Ancak, ülke ve toplum kalkınmasında önemli yere sahip, kurumsal yapıları yetmiş ve kurumsal entelektüel sermayeye dayalı müşavir mühendisler bu savaşta maalesef büyük yara almışlardır. Devlet, sadece bununla da yetinmemiş, yeni yasal düzenlemelerde inatla müşavirlik sektörünü yok saymayı ve yaşam kaynaklarını kesmeyi sürdürmekte, tersine haksız rekabet kaynaklarını desteklemeye devam etmektedir. Bunun sonucunda ülke ve toplum kalkınmasında stratejik önemde ulusal bir kaynak olan Türk Müşavir Mühendislik

Sektörü çökmeye ve gelecekte yabancı firmaların egemenliğine girmeye ve tekelleşmeye mahkum edilmektedir.

Bağımsız Müşavir Mühendislerin ülkemiz ekonomisi ve toplum için neler yapabileceğini düşünüyorsunuz?

Bağımsız Müşavir Mühendislik sektörü kendini sadece teknik bir uygulayıcı olarak görmemektedir. Bu nedenle;

a) ülke kalkınmasında önemli yeri olan inşaat ve inşaatla ilişkili sanayi sektörlerinin yurtdışına açılmasında ve bu gelişimin sağlıklı şekilde sürdürülmesinde liderlik rolü oynayabilir, ki tüm dünyada uygulama bu şekilde olmaktadır,

b) rüşvet, tehdit, mafya, yolsuzlukla ve kirlilikle eşanlı hale gelen, kamu ihale sistemimizin çehresini yeni bir anlayışla değiştirebilir, ki Yeni Devlet İhale Yasası dahi kamunun ihale hazırlıklarını, yine kamu görevlilerinin yapmaya devam etmesini öngörüyor ve işin en can alıcı noktası burası,

c) ülke ekonomisinde önemli bir yeri olan inşaat sektöründe işlerin çağdaş, verimli, kaliteli ve katma değeri yüksek biçimde yapılmasını sağlayabilir, ki Yapı Denetimi gibi süreç odaklı değil ürün denetimi odaklı yasalarla bu mümkün değildir,

d) Avrupa Birliği ve uluslararası yasalara, uygulamalara uyumda devlete etkin olarak yardımcı olabilir, ki Bağımsız Müşavir Mühendislerin uluslar arası platformlardaki ilişkileri ve etkileri maalesef Türk kamu bürokrasisi tarafından bilinmiyor ya da takdir edilmiyor,

e) Kamunun özelleştirme ve küçülme programlarında son derece etkin destek ve alternatif kaynak oluşturabilir,

f) Kamunun ve özel sektörün, Dünya Bankası, Kalkınma Bankaları gibi uluslararası finans kuruluşları ile olan ilişkilerinde ve yabancı fonların ve sermayenin gelmesi için gerekli güven ve şeffaflık ortamının sağlanmasında yardımcı olabilir. Küreselleşme sürecinde, ülkemizin gündemindeki bu ve benzer sorunların çözümü için, evrensel değer ve standartları hızla uygulamaya geçirebilecek, eldeki stratejik önemdeki ender kaynaklardan biri olarak, Bağımsız Müşavir Mühendislik hizmetlerinden büyük katkılar sağlanabilecek, sorunların aşılmasında yararlanılabilecek bir sektör olduğumuzu düşünüyoruz. Dünyadaki başarılı örnekler, bu düşüncemizi destekler nitelikte.

Yapı Denetimi'yle ilgili, yasal düzenlemeden söz ettiniz. Bu konu hakkındaki görüşlerinizi biraz daha açar mısınız ?

Yapı Denetimi hakkındaki KHK'yla getirilen düzenlemeyle, üyelerimiz olan 170 adet, herbiri kendi alanında 10-40 yıl arasında deneyime sahip, başarılı, bağımsız, şaibesiz, deneyim ve başarısını kanıtlamış firma dururken, niteliği belirsiz, yani riskli ve bazı menfaat gruplarına bağımlı olacak yeni kurulmuş firmalarla, Yapı Denetimi'nin sağlanabileceğini düşünmek mümkün değil. Bayındırlık Bakanlığı'nın bu yasaı uygulayan birimi olan Yüksek Fen Kurulu Başkanı'nın da belirttiği gibi, en önemli kaynağın TürkMMMB üyeleri olması gerekirken, üyelerimizin bu yasa çerçevesinde çalışmak

istememesi, yasanın hatalı ve eksik olduğunu, yasanın sigorta ayağının da 6 ay süreyle ertelenmesinin muhtemel başarısızlığın en belirgin göstergelerinden ve erken uyarı sinyallerinden biri olduğunu düşünüyor ve bu haliyle, bu firmalarla bu yasanın başarılı olabileceğine ihtimal vermiyoruz. Kurulan ve faaliyete geçen Yapı Denetim Şirketleri'nin, aklı başında hiçbir kuruluşun taşıyamayacağı risklerin altına, bu yasaya güvenerek girmesini, ancak maceracı ve sonu düşünülmeden yapılmış girişimler olarak görüyoruz. Geçmişte müteahhitler tarafından taşınan tüm risklerin, şimdi hizmet bedeli toplam yatırımın %4'üne denk gelen ve yapı sürecinde, adeta yapı polisi gibi denetçi olarak görev yapmak ve bu bedelin hemen hemen tamamını sigorta bedeli olarak tahsis etmek durumunda kalan, yeni kurulmuş ve altyapıya sahip olmayan Yapı Denetim Şirketleri tarafından taşınmasının, akla ve mantığa sığar bir tarafı yoktur. Ayrıca, yeni sigorta sisteminin, hükümetin baskısına boyun eğerek işlemesi halinde dahi, bu ortamda maceraperestler, fırsatçılar tarafından kurulmuş olan Yapı Denetim Şirketleri'nin gelecekte, bizzat denetlenmesi gereken kesimlerin güdümüne ve onların egemenliğine gireceği kesin gibidir.

Bağımsız Müşavir Mühendislik kavramının ve hizmetlerinin öneminin, kamu bürokrasisi, özel sektör ve toplum tarafından iyi anlaşılmadığı ortaya çıkıyor. Ülke için stratejik önemde olduğunu gördüğümüz bu kavramın ve sektörün tanıtılması için, ne gibi çalışmalarınız var?

Mühendislik sektörü maalesef dünyanın hemen her yerinde, bir tanıtım sorunu yaşıyor. Bunu galiba mühendislik formasyonunun özelliğinde aramak gerekiyor. Mühendisler, toplumun yaşam kalitesine kazandırdıklarını, yarattıkları eserleri ve başarılarını, olağan ve son derece mütevazî karşılıyorlar. Oysa, ilişkili kesimler de dahil, toplumun önemli bir kesimi yapılanlardan ve öneminden habersiz. Artık mühendislerin, iletişimin önemli bir güç haline geldiği çağımızda bu eksiklerini gidermek için kendilerinin de çaba göstermesi gerekiyor. Son 5 yıldır Uluslararası Müşavir Mühendisler Birliği'nin (FIDIC) yıllık konferanslarında sürekli olarak Müşavir Mühendisliğin imaj/kimlik ve tanıtım sorunları ile ilgili bildirimlerin bulunması da bir rastlantı değil. Türk Müşavir Mühendisler ve Mimarlar Birliği de yeni dönem stratejik planı içinde tanıtım ve halkla ilişkiler faaliyetlerine hız kazandırdı. Konferanslar, seminerler, basınla ilişkiler, kamu yönetimi ve politikacılara yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme gibi, pek çok faaliyeti içeren bir eylem planı hazırlandı. 2001 yılı Yıllık Konferansı ve Genel Kurulu, FIDIC yöneticileri ve uluslararası yere sahip konuşmacılarıyla birlikte, müşavirlik haftası, en başarılı müşavirlik uygulaması ödülleri kapsıyor. Ayrıca, yeni kurumsal kimlik ve periyodik sektörel dergi çalışmaları, üyelerimizi ve bağımsız müşavir mühendisliğin tanıtımını sağlayacak yayınlar ve CD-ROM hazırlanması, bunların tüm kamu ve özel sektör kuruluşlarına gönderilmesi, internet temelli iletişim olanaklarının içeriğinin genişletilerek ve sürekli güncellenerek, etkileşimli hale getirilmesi, büyük basın kuruluşlarının desteğini sağlayarak geniş bir tanıtım kampanyasına başlanması gibi planlarımız var. Ekim ayı içinde gerek Yapı Denetim Yasası ve gerekse Devlet İhale Yasası ile ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki komisyon üyelerine ve milletvekillerine de ulaşmayı planlıyoruz.

Teknik Müşavir Tanımı ve Çalışma Konuları

Türk Müşavir Mühendisler ve Mimarlar Birliği'nin kabul ettiği "TEKNİK MÜŞAVİR" tanımı; Birlik Tüzüğünde aşağıdaki gibi açıklanmış ve bu açıklamayı ileri dünya ülkelerinde olduğu gibi, sektörün değişen koşullarının gerekli kıldığı şekilde geliştirmiştir.

Tüzük - Madde 4/A - MÜŞAVİR MÜHENDİS ve MİMARLIĞIN TANIMI

a) Müşavir Mühendis ve Mimarlar, mühendislik ve mimarlığın bir veya bir kaç dalında, büyük tecrübesi, yeterli teorik ve pratik bilgisi olan,

b) Meslekte en az on iki senelik tecrübesi içinde en az altı senesini serbest olarak ya da kendi başına veya bir Müşavir Mühendislik Mimarlık Kuruluşunda ortak veya yönetici (Genel Müdür, Müdür gibi) olarak bizzat mesuliyet almak şartıyla bir iş yapmış olarak geçiren,

c) Devletçe verilmiş veya muadiliyeti kabul edilmiş bir mühendislik veya mimarlık diplomasına haiz olan,

d) Mesleğini özel kesimde sürdüren,

e) Bağımsız müşavir mühendislik ve mimarlık mesleğinin, gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde tanınmış olan Ahlâki ve Meslekî Davranış Genel Kurallarına uygun olarak bağımsız müşavir

mühendislik ve mimarlık yapan,

f) Mühendis ve mimar odalarından birine kayıtlı olan, bir uzman mühendis veya mimardır.

TürkMMMB, ilgili Tüzük maddesinin yanı sıra, kendi ilkeleri paralelinde ve üyesi bulunduğu FIDIC'e üye gelişmiş ülkelerin de benimsediği şekilde;

"Teknik Müşavir, doğal veya inşa edilmiş çevre üzerinde teknolojiye dayalı bilgi ve düşünceye dayalı hizmet veren kişi veya kuruluştur." tanımını kabul etmiştir.

TEKNİK MÜŞAVİRLİK ÇALIŞMA KONULARI :

•Planlama / Değerlendirme Çalışmaları

•Zemin Etüdüleri

•Fizibilite (Olabilirlik) Etüdüleri

•Mimarlık - Mühendislik Ön ve Uygulama Tasarımı

•İhale Dosyası Hazırlanması (Tasarım, Metraj, Teknik ve İdari Şartnameler, Teklif Alma Şartnamesi, İnşaat Tip Sözleşmesi, İhale İlânı, Davet Mektupları)

•İşveren'e, Müteahhit Seçimi Konusunda ve İnşaat Sözleşmelerinin Hazırlanmasında Danışmanlık

•İnşaat Yönetimi (Construction Management)

•Proje Yönetimi

•İşletmeye Alma Danışmanlığı

•Personelin Teknik Eđitimi

•Anlaşmazlıkların Giderilmesi - Hakemlik

görevlerinin bir kısmını veya hepsini birlikte üstlenmektir.